

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2024, sp. zn. 8 Tz 37/2024, ECLI:CZ:NS:2024:8.TZ.37.2024.1

Číslo: 31/2025

Právní věta:

Podmínkou uložení ochranného léčení podle § 99 tr. zákoníku není zahájení ani následné vedení trestního stíhání, proto ho lze uložit i po rozhodnutí státního zástupce o jeho přerušení podle § 173 odst. 1 tr. ř., třebaže takový postup bude spíše výjimečný. Povinností státního zástupce je opatřit všechny významné a potřebné důkazy pro rozhodnutí o jeho návrhu na uložení ochranného léčení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.08.2024

Spisová značka: 8 Tz 37/2024

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Ochranné léčení, Přerušení trestního stíhání

Předpisy: § 173 odst. 1 tr. ř.
§ 99 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti v neprospěch obviněného P. V. proti pravomocnému usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 To 23/2023, a předcházejícímu usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2023, sp. zn. Nt 304/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hl. města Prahy, Služby kriminální policie a vyšetřování, Odborem obecné kriminality, 1. oddělení, č. j. KRPA-363784-63/TČ-2022-000071, bylo zahájeno trestní stíhání obviněného P. V. (dále též jen „obviněný“) pro pokus zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že „dne 10. 11. 2022 kolem 09:00 hodin, v Praze XY, XY, v zahradní chatce bez ev. čísla, na pozemku parcelního čísla XY, zapsaném na LV č. XY, k. ú. XY, v úmyslu jinému způsobit těžkou újmu, bezdůvodně napadl poškozeného H. H., nar. XY (dále též

„poškozený“), tím způsobem, že vstoupil do uvedené chatky s cca 1 metr dlouhým kovovým, dosud přesně neurčeným, předmětem připomínajícím tyč, načež na poškozeného, který seděl na lavici, bezdůvodně zaútočil tak, že jej nejméně dvakrát tyčí udeřil do hlavy, načež poškozený spadl na podlahu, kde jej obviněný nejméně dvakrát zasáhl do hrudníku, a poté se snažil poškozeného znovu udeřit do hlavy, kterou si poškozený instinktivně kryl rukama, přičemž jej zasáhl do levé paže, kdy tímto způsobil poškozenému zlomeninu střední části loketní kosti levé paže, bez posunu úlomků, odlomení vnitřní drsnatiny dolní části levé pažní kosti, s posunem úlomků, dvě tržné rány na hlavě o velikosti 2 cm a 5 cm, a zlomeninu VIII. žebra vlevo, přičemž poškozený se musel téhož dne podrobit lékařskému vyšetření a ošetření ve FN Bulovka, avšak pokud by se nebránil, mohl mu obviněný popsáním útokem vedeným na hlavu způsobit obecně vážné úrazové změny, zejména komplikované zlomeniny obličejového skeletu, rozsáhlejší poranění lebky a nitrolebních struktur se zlomeninami lebečních kostí, což by si vyžádalo mnohatýdenní léčení a rehabilitaci, a tato případná zranění by bylo možno kvalifikovat jako těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku, přičemž ke způsobení těžké újmy nedošlo a obviněný z místa činu odešel. Obviněný se uvedeného jednání dopustil opětovně, neboť byl za obdobné jednání odsouzen rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. 11. 2001, sp. zn. 1 T 22/2001, pro spáchání úmyslného trestného činu ublížení na zdraví dle § 222 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (účinný do 31. 12. 2009), k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků.“.

2. Obviněný byl v předmětné trestní věci nejprve stíhán vazebně. V průběhu trestního řízení dozorová státní zástupkyně (dále „státní zástupkyně“), opírajíc se o znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie, zpracovaného prof. PhDr. Petrem Weissem, Ph.D., DSc., a MUDr. Danou Dufkovou dospěla k závěru, že obviněného není možné pro těžkou chorobu postavit před soud. S ohledem na tuto skutečnost státní zástupkyně rozhodla usnesením ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. 1 KZV 190/2022, o přerušení trestního stíhání obviněného z důvodu uvedeného v § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř. Následně byl také obviněný propuštěn z vazby. Protože ze zmiňovaného znaleckého posudku vyplynulo, že obviněný je s ohledem na svoji psychotickou poruchu pro společnost bez léčby nebezpečný a je vhodné uložit mu ochranné léčení psychiatrické a protitoxikomanické v ústavní formě, podala státní zástupkyně Městskému soudu v Praze návrh, aby obviněnému bylo podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku uloženo ochranné léčení psychiatrické a protitoxikomanické, a to v ústavní formě. Argumentovala tím, že obviněný se dopustil jednání, které naplnilo všechny znaky skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku (případně je třeba zvažovat i jeho právní kvalifikaci jako trestného činu opilství podle § 360 odst. 1 tr. zákoníku), přičemž uvedený čin spáchal ve stavu psychotické poruchy, která byla vyvolána mnohaletým intravenózním užíváním drog – především pervitinu. Státní zástupkyně uzavřela, že jde o situaci, kdy pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, tudíž jsou splněny předpoklady pro rozhodnutí soudu o jí podaném návrhu.

3. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2023, sp. zn. Nt 304/2023, bylo rozhodnuto tak, že podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku (nesprávně uvedeno „zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním“) a contrario se obviněnému ochranné léčení psychiatrické a protitoxikomanické ústavní formou neukládá. Městský soud v Praze odůvodňoval své rozhodnutí zejména tím, že návrh dozorové státní zástupkyně se jeví jako předčasný, neboť trestní stíhání obviněného bylo toliko přerušeno podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř., tj. není zde konečné rozhodnutí ve věci. Nad rámec uvedeného Městský soud v Praze konstatoval, že nejsou splněny podmínky pro postup podle § 99 odst. 2, ale ani § 99 odst. 1 tr. zákoníku, neboť nebyla vyřešena otázka trestní odpovědnosti obviněného. Podle Městského soudu v Praze je nutné vyčkat nejprve na rozhodnutí této otázky (tj. trestní odpovědnosti pachatele) a až následně buď podat obžalobu (která představuje rozhodnutí svého druhu), kde lze uložení ochranného léčení navrhnout, anebo po zastavení trestního

stíhání pro nepřičetnost pachatele podat již zmíněný návrh na uložení ochranného léčení.

4. Proti uvedenému usnesení Městského soudu v Praze státní zástupkyně podala stížnost, v níž podrobně argumentovala tím, že uložit ochranné léčení v době přerušení trestního stíhání možné je, a naopak vzhledem k tomu, že obviněný je svému okolí nebezpečný, jde o postup žádoucí. Měla za to, že podmínky pro uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku jsou splněny, případně navrhovala uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku.

5. Stížnost státní zástupkyně byla usnesením Vrchního soudu v Praze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 To 23/2023, zamítnuta, neboť ji soud neshledal důvodnou. Stížnostní soud v zásadě souhlasil s argumentací Městského soudu v Praze, i on označil návrh státní zástupkyně za podaný předčasně, aniž by pro uložení ochranného léčení byly splněny zákonné podmínky. Poznamenal, že podání návrhu státního zástupce na uložení ochranného opatření podle § 239 odst. 1 tr. ř. sice není závislé na trestním stíhání pachatele činu, v souvislosti s jehož spácháním se uložení ochranného opatření zvažuje, či dokonce na rozhodnutí o vině a trestu za předmětný trestný čin, přichází však v úvahu pouze za předpokladu zjištění, že nějaký trestný čin nebo čin jinak trestný byl spáchán. Ve shodě se soudem prvního stupně měl především za to, že je nejprve nutné postavit najisto, zda se stal trestný čin nebo čin jinak trestný, a vyjasnit, zda obviněný je či není za něj trestně odpovědný. Až po vyřešení této předběžné otázky je možné volit vhodný postup k uložení ochranného léčení. Podle soudu, který rozhodl ve druhém stupni, se Městský soud v Praze neodchýlil od judikatury, na kterou se odkazovala státní zástupkyně, neboť ve zmiňovaných případech byla otázka trestní odpovědnosti pachatele spolehlivě zjištěna.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

6. Proti pravomocnému usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 To 23/2023, a předcházejícímu usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2023, sp. zn. Nt 304/2023, podal ministr spravedlnosti (dále též jen „stěžovatel“) v neprospěch obviněného P. V. podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona. Měl za to, že označeným usnesením Vrchního soudu v Praze byl ve prospěch obviněného porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v předcházejícím řízení usnesením Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2023, sp. zn. Nt 304/2023, došlo k porušení zákona v ustanovení § 99 tr. zákoníku.

7. Úvodem předeslal, že rozhodnutí Nejvyššího soudu v této věci bude mít podle jeho názoru nemalý judikaturní význam, neboť z okolností dané věci je zjevné, že není zcela vyřešena možnost aplikace ustanovení § 99 tr. zákoníku v případech, kdy se ochranné léčení ukládá na návrh státního zástupce ve smyslu § 239 odst. 1 tr. ř. za situace přerušení trestního stíhání podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť rozhodovací praxe soudů je v této věci odlišná.

8. Stěžovatel pokládal za důležité, aby se Nejvyšší soud vyjádřil k otázce, zda je možné ochranné léčení podle § 99 tr. zákoníku uložit i v případě zaviněné nepřičetnosti. Zdůraznil významné specifikum posuzovaného případu, které podle něj spočívalo ve skutečnosti, že v době rozhodování o ochranném léčení byla státní zástupkyně zvažována i možnost trestního stíhání obviněného pro trestný čin opilství podle § 360 tr. zákoníku. Měl za to, že je nezbytné vyjasnit, zda je zapotřebí, aby byla nutně před uložení ochranného léčení podle ustanovení § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku vyřešena otázka trestní odpovědnosti, je-li postaveno najisto, že pachatel spáchal čin jinak trestný, a přitom buďto je zodpovědný za trestný čin opilství, nebo je zvažováno, že trestně odpovědný nebude vůbec pro jeho nezaviněnou nepřičetnost v době spáchání činu podle ustanovení § 26 tr. zákoníku. Nedořešení otázky trestní odpovědnosti bylo totiž důležitým důvodem, proč nebylo soudem žádosti státní zástupkyně o uložení ochranného léčení vyhověno.

9. Po shrnutí podstatného obsahu označených rozhodnutí soudů, jakož i připomenutí relevantní právní úpravy [§ 99 odst. 1, § 99 odst. 2, § 360 odst. 1 tr. zákoníku, § 173 odst. 1 písm. b), § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.] konstatoval, že při posouzení věci je třeba předně vycházet ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. [Tjpn 302/2014](#), z něhož vyplývá, že ochranné léčení lze navrhopvat u soudu již před zahájením trestního stíhání, není tedy nutná v této fázi přesná kvalifikace spáchaného činu a vyřešení otázky trestní odpovědnosti pachatele, jelikož k tomu může být logicky přistoupeno až v dalších fázích trestního řízení.

10. Stěžovatel přisvědčil argumentaci Vrchního soudu v Praze, že uložení ochranného léčení je skutečně výrazným zásahem do práv jedince. Nesouhlasil ale s názorem stížnostního soudu, že podmínkou pro uložení ochranného léčení ve smyslu ustanovení § 99 tr. zákoníku je primárně vyřešení otázky trestní odpovědnosti pachatele. Za situace, že není obviněného možno držet ve vazbě z důvodu nepřičetnosti a jeho pobyt na svobodě je pro něj i pro společnost podle znaleckého posudku nebezpečný, by mělo přicházet v úvahu uložení ochranného léčení, a to především z důvodu zajištění včasné léčby. Zároveň připomněl stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. [Tjpn 302/2014](#), ve kterém se uvádí čtyři kategorie osob, jimž je určeno ochranné léčení (tj. osobám nepřičetným, které spáchaly čin jinak trestný, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný, osobám zmenšeně přičetným, které spáchaly trestný čin, osobám, které spáchaly trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jejich pobyt na svobodě je nebezpečný, osobám, které zneužívají návykové látky a spáchaly trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním).

11. Podle stěžovatele vyvstává tedy otázka, zda je možné v případech, je-li pachatel bezprostředně nebezpečný sám sobě i svému okolí, aplikovat ustanovení § 99 tr. zákoníku bez toho, aniž by bylo najisto postaveno, zda se jedná o ukládání ochranného léčení obligatorního podle odstavce 1 tohoto ustanovení či fakultativního podle odstavce 2 písmeno a) nebo b).

12. V posuzovaném případě nebylo podle stěžovatele pochyb o naplnění přinejmenším jedné ze zákonem předvídaných kategorií osob pro uložení ochranného léčení, avšak nebylo z důvodu absence dopracování znaleckého posudku spolehlivě zjištěno, která ze čtyř kategorií byla konkrétně naplněna (nebylo postaveno najisto, zda se pachatel přivedl do stavu nepřičetnosti zaviněně či nikoli). Ze závěru znaleckého posudku vyplývá, že obviněnému byla zjištěna psychotická porucha s chronifikovanými bludy paranoidně persekucního charakteru a závislost na pervitinu, přičemž rozpoznávací schopnosti obviněného byly v době jednání, které je mu kladeno za vinu, sníženy podstatně a schopnosti ovládat jeho jednání byly vymizelé v důsledku psychotické poruchy, když právě psychotická porucha s paranoidní bludnou produkcí byla motivem agresivního chování obviněného. Tudíž nepřičetnost v době spáchání činu u pachatele prokázána byla, pouze její původ nebyl dostatečně objasněn. Nelze proto souhlasit ani se závěry vrchního soudu, že v daném případě nebylo prokázáno, že pachatel byl v době činu nepřičetný.

13. Jde-li o absenci doplnění znaleckého posudku, na jehož základě by bylo možné určit, zda se pachatel přivedl do stavu nepřičetnosti svým zaviněním či nikoliv, měl za to, že v předmětné věci mělo k jeho doplnění dojít v rámci veřejného zasedání, a to výsledkem znalce. K veřejnému zasedání se však znalec nedostavil a Městský soud v Praze rozhodl i v jeho nepřítomnosti. Nejedná se sice o nezákonný postup, ale s ohledem na požadavek soudu ohledně určení trestní odpovědnosti pachatele považoval tento postup soudu za nevhodný.

14. Ve vztahu k otázce spáchání případně trestného činu opilství podle § 360 odst. 1 tr. zákoníku ministr spravedlnosti uvedl, že není zřejmé a praxe soudů je odlišná, jakým způsobem má být postupováno, pokud ještě není zcela jasné, zda budou v případě pachatele splněny podmínky pro právní kvalifikaci jeho jednání jako trestného činu opilství, neboť se pachatel přivedl do stavu nepřičetnosti zaviněně, či zda půjde o čin jinak trestný, za který pachatel neodpovídá. Mínil, že „pokud je postaveno najisto, že pachatel spáchal čin jinak trestný, ale toliko není zřejmé, zda za něj

bude odpovídat v rámci trestného činu opilství, tím spíše by nemělo nic bránit uložení ochranného léčení za situace, pokud je pachatel nebezpečný pro sebe a společnost“ (bod 26.).

15. Závěrem uvedl, že v daném případě jsou objektem trestného činu život a zdraví, tedy nejcennější hodnoty chráněné trestním zákoníkem. Nelze se tak ztotožnit s postupem soudu prvního stupně, jenž aproboval nadřízený soud, který obviněnému neuložil ochranné léčení za situace, že bylo znaleckým posudkem bezpečně prokázáno, že obviněný je pro společnost nebezpečný a měl by být odborně léčen, a zároveň nebylo pochyb, že v době spáchání skutku byl nepřičetný.

16. Ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 To 23/2023, byl porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím, tedy usnesením Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2023, sp. zn. Nt 304/2023, v ustanovení § 99 tr. zákoníku, a to ve prospěch obviněného P. V.

17. Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství (dále též jen „státní zástupkyně“) ve vyjádření k mimořádnému opravnému prostředku shrnula jeho obsah a reprodukovala zásadní tematické okruhy otázek, které v něm byly kladeny. Měla za to, že v posuzované trestní věci byla nepřičetnost obviněného v době spáchání činu prokázána, pouze její původ nebyl dostatečně objasněn, a to z důvodu neúplnosti znaleckého posudku, takže nebylo možné se vyjádřit k otázce, zda se pachatel přivedl do stavu nepřičetnosti zaviněně či nikoli. Znalecký posudek, na jehož základě by bylo možné posoudit, zda se obviněný přivedl do nepřičetnosti svým zaviněním či nikoliv, měl být doplněn ve veřejném zasedání výslechem znalce. Ten se však k veřejnému zasedání nedostavil, přičemž Městský soud v Praze rozhodl i v jeho nepřítomnosti. Městský soud v Praze tedy neuložil ochranné léčení přesto, že znaleckým posudkem bylo bezpečně prokázáno, že obviněný je pro společnost nebezpečný a měl by být odborně léčen, a zároveň nebylo pochyb o tom, že v době spáchání skutku byl nepřičetný. Znalecké důkazy jen neposkytovaly spolehlivý a jednoznačný podklad pro právní závěr spočívající v tom, zda stav nepřičetnosti, v němž se obviněný nacházel v době činu, byl nezaviněný podle § 26 tr. zákoníku, což by svědčilo o vyloučení trestní odpovědnosti, či zaviněný ve smyslu § 360 odst. 1 tr. zákoníku. Posudky znalců psychiatrů bylo tedy třeba doplnit. Uvedené však soudu nebránilo ve věci rozhodnout o uložení ochranného léčení, neboť byly splněny podmínky nepřičetnosti pachatele a nebezpečnost jeho pobytu na svobodě.

18. Poznamenala, že ochranné léčení se ukládá v samostatném řízení, v jehož rámci musí soud jako předběžnou otázku (§ 9 odst. 1 tr. ř.) posoudit splnění zákonných podmínek ve smyslu § 99 tr. zákoníku pro jeho uložení a řeší, zda jde o případ obligatorně (§ 99 odst. 1 tr. zákoníku) či fakultativně ukládaného ochranného léčení (§ 99 odst. 2 tr. zákoníku). Podkladem pro zodpovězení předběžné otázky a rozhodnutí soudu jsou především znalecké psychiatrické závěry, jejichž úplnost, jednoznačnost a nezpochybnitelnost si musí nezávisle a samostatně vyhodnotit příslušný soud. Uvedený závěr potvrzuje judikatura obecných soudů i odborná literatura (srov. rozhodnutí publikované pod č. [24/1992-I](#). Sb. rozh. tr.).

19. Státní zástupkyně uzavřela, že v předkládané trestní věci byly k uložení ochranného léčení dány zákonné podmínky. Změna by mohla spočívat v tom, že místo fakultativního uložení ochranného opatření podle § 99 odst. 2 tr. zákoníku by přicházelo v úvahu obligatorní uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku, což by však muselo vycházet z odborně podloženého psychiatrického posudku.

20. Se stížností pro porušení zákona se proto státní zástupkyně ztotožnila. Ve shodě se stěžovatelem navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 To 23/2023, byl porušen zákon v § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím usnesením Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2023, sp. zn. Nt 304/2023, byl porušen zákon v § 99 tr. zákoníku, a to ve prospěch obviněného.

21. K podanému mimořádnému opravnému prostředku se vyjádřil prostřednictvím obhájkyň také obviněný. Ten s ním nesouhlasil a poznamenal, že vychází z neaktuálního skutkového i procesního stavu. Připomněl, že v době jeho podání již nebyl v Psychiatrické nemocnici Bohnice, po dobu více než jednoho roku podstupuje dobrovolnou ambulantní léčbu, dochází na pravidelné kontroly k ošetřujícímu lékaři a v důsledku úspěšné léčby se mu podařilo urovnat vztahy v rodině. V reakci na novou procesní situaci po zrušení rozhodnutí státní zástupkyně o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř. ze dne 24. 11. 2023, sp. zn. 1 KZV 190/2022, je znovu povinen podrobit se znaleckému zkoumání znalci z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie, a to i k jeho duševnímu rozpoložení dne 9. 11. 2022. Není mu ale známo, kdy bude posudek k dispozici.

22. Za neaktuální obviněný označil i námitky směřující proti možnosti uložit ochranné léčení, došlo-li k přerušení trestního stíhání podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř. Ostatně sám stěžovatel zmínil, že s názorem Městského soudu v Praze o nemožnosti podat návrh na uložení ochranného opatření se vrchní soud neztotožnil, tuto možnost nevyloučil, pouze k tomu v jeho případě neshledal důvod. V tomto ohledu obviněný zcela přisvědčil závěrům Vrchního soudu v Praze.

23. Obviněný rovněž poznamenal, že podaná stížnost pro porušení zákona pravomocné rozhodnutí Vrchního soudu v Praze zpochybňuje z důvodu, že soud nerozhodl o uložení ochranného léčení podle představ veřejného žalobce, a zároveň poukazuje na určité problémy při aplikaci institutu ochranného léčení, aniž by se tyto nejasnosti v plné šíři projevíly v posuzovaném případě. Ke sjednocení aplikační praxe Nejvyšším soudem ale projednání stížnosti pro porušení zákona není nezbytné, vhodnějším se jeví iniciovat vydání stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu a odkázat na konkrétní problémy, které se v praxi vyskytují, a to v mnohem širším rozsahu než v rámci stížnosti pro porušení zákona.

24. Obviněný uzavřel, že podání mimořádného opravného prostředku v tomto případě nelze odůvodnit ani zájmem na ochraně společnosti, poněvadž obviněný je již po nějakou dobu na svobodě, dodržuje ambulantní léčebný režim, aniž by zde byly konkrétní známky ohrožení společnosti. Ošetřující lékaři neshledali ani při pravidelném kontaktu s ním nezbytnost nucené hospitalizace a evidentně považují remisi duševního onemocnění v důsledku léčby za dostačující k vyloučení nebezpečnosti obviněného. Podle obviněného není proto namístě podané stížnosti pro porušení zákona vyhovět.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

25. Nejvyšší soud v souladu s § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, přičemž shledal, že zákon napadenými rozhodnutími soudů porušen nebyl a že stížnost pro porušení zákona není důvodná.

26. Úvodem není od věci připomenout, že ochranné léčení coby druh ochranného opatření, které představuje samostatný druh trestních sankcí, je právním následkem trestného činu nebo činu jinak trestného a poskytuje ochranu společnosti před nebezpečnými osobami postiženými duševní poruchou nebo osobami závislými na návykových látkách jejich umístěním nebo ambulantní péčí v zdravotnickém zařízení, a to s cílem jejich opětovného zařazení do běžného života. Ukládá je pouze na základě zákona soud v trestním řízení a státní mocí, resp. prostředky státního donucení, je také zajištěna jejich vykonatelnost. Trestní zákoník rozlišuje obligatorní (§ 99 odst. 1 tr. zákoníku) a fakultativní (§ 99 odst. 2 tr. zákoníku) ukládání ochranného léčení. Podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1 tr. zákoníku, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Podle § 99 odst. 2 tr. zákoníku soud může uložit ochranné léčení i tehdy,

jestliže a) pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, nebo b) pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním; ochranné léčení však neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout. Podle povahy nemoci a léčebných možností soud uloží ochranné léčení ústavní nebo ambulantní; srov. § 99 odst. 4 tr. zákoníku.

27. Platí také, že nejde-li o případ, kdy si soud rozhodnutí o ochranném opatření vyhradil podle § 230 odst. 2 tr. ř., může je podle § 239 odst. 1 tr. ř. uložit ve veřejném zasedání, jen navrhne-li to státní zástupce.

28. Při ukládání ochranného léčení je nezbytné respektovat základní práva a svobody dotčených osob, čehož si byl Vrchní soud v Praze vědom, jak vyplývá z jeho úvah pod body 18. až 20. napadeného usnesení, s nimiž souhlasil i stěžovatel. Ve shodě s Vrchním soudem v Praze je proto třeba zdůraznit, že uložení ochranného léčení zasahuje do ústavně zaručeného práva na nedotknutelnost osoby podle § 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Zde je namístě připomenout závěry Ústavního soudu, podle nichž ochranné léčení vykonávané formou ambulantní péče je zásahem do ústavně zaručeného práva na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 odst. 1 Listiny, proto jeho zákonná úprava musí být vykládána restriktivně způsobem šetřícím podstatu a smysl tohoto základního práva (srov. nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. [II. ÚS 2843/18](#)). Právo na nedotknutelnost osoby není absolutní a v některých situacích lze do nedotknutelnosti osoby zasáhnout, je-li takový zákrok stanoven zákonem a je nezbytný v demokratické společnosti v zájmu bezpečnosti veřejnosti, předcházení trestné činnosti, ochrany veřejného zdraví nebo ochrany práv a svobod jiných (srov. čl. 26 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně). Právě jedním z ústavně přijatelných důvodů zásahu do práva na zachování tělesné a duševní integrity, tedy do práva, aby člověk nebyl podrobován lékařským zákrokům proti své vůli, je ochranné léčení. Takovýto zásah však musí být proveden jen v souladu s omezeními stanovenými čl. 4 odst. 4 Listiny, při omezení základního práva musí být tedy šetřeno jejich podstaty a smyslu a případná zákonná omezení musí být vykládána restriktivně s respektem pro zachování základních práv a svobod. Totéž platí tím spíše pro ochranné léčení vykonávané formou ústavní. Vrchní soud v Praze také přílehavě dodal, že ochranné léčení v ústavní formě je mimořádně závažným omezením osobní svobody léčeného, které někdy může znamenat větší újmu než nepodmíněný trest odnětí svobody, a to zejména díky neurčitosti svého trvání. Proto je třeba zjišťovat zákonné podmínky pro uložení ochranného léčení v ústavní formě s mimořádnou pečlivostí (srov. nález Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 502/02](#)). Závěr, že ochranné léčení ve formě ústavní představuje opatření týkající se omezení osobní svobody, že jde o institut svou povahou výjimečný a má být nařízeno pouze tehdy, neexistuje-li jiná eventualita, jak omezit konkrétní obavu, pro kterou může být nařízeno, je zastáván i v řadě dalších rozhodnutí Ústavního soudu (srov. nálezy ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. [I. ÚS 3654/2010](#), či ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. [III. ÚS 3675/2016](#)).

29. V posuzovaném případě byl návrh na uložení ochranného léčení státní zástupkyní podán a soud o něm rozhodoval za procesní situace vyznačující se tím, že státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze usnesením ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. 1 KZV 190/2022, rozhodla o přerušení trestního stíhání obviněného P. V. z důvodu uvedeného v § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř. Podle tohoto ustanovení státní zástupce přeruší trestní stíhání, nelze-li obviněného pro těžkou chorobu postavit před soud. Před rozhodnutím o přerušení trestního stíhání je podle § 173 odst. 2 tr. ř. nutno učinit vše, čeho je třeba k zabezpečení úspěšného provedení trestního stíhání. Pomine-li důvod přerušení, státní zástupce rozhodne, že se v trestním stíhání pokračuje. Přerušení trestního stíhání představuje druh mezitímního rozhodnutí, jímž končí vyšetřování. Jde o jeden ze způsobů vyřízení věci, v níž bylo zahájeno trestní stíhání (§ 12 odst. 10, § 160 odst. 1 tr. ř.). Na rozdíl od rozhodnutí podle § 171 či 172 tr. ř. jde však o rozhodnutí zatímní povahy, neboť věc není vyřízena konečným způsobem. Zpravidla bude nutné vydat ještě další rozhodnutí, jímž bude ukončeno přípravné řízení, popř. skončeno trestní

stíhání. Soudům nutno přisvědčit, že se svou povahou liší od rozhodnutí o odložení nebo jiném vyřízení věci z prověřování (§ 159a tr. ř.), což jsou způsoby skončení věci v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, pokud při prověřování nebyly shledány podmínky k zahájení trestního stíhání. Obdobný postup po zahájení trestního stíhání představuje zastavení trestního stíhání podle § 172 tr. ř. (a také postoupení věci jinému orgánu podle § 171 tr. ř.).

30. Nejvyšší soud poznamenává, že podle ustálené judikatury obecných soudů i Ústavního soudu je to státní zastupitelství, které nese odpovědnost za to, aby soudu předložená trestní věc byla podložena procesně použitelnými důkazy potřebnými k rozhodnutí. Státní zástupce odpovídá za průběh a výsledek přípravného řízení z hlediska dodržování zákonnosti, úplnosti dokazování a ve fázi trestního stíhání rozhoduje o podání obžaloby nebo jiném meritorním skončení věci, má v něm jasné dominantní postavení (*dominus litis*). V přípravném řízení autoritativně vystupuje vůči obviněnému (případně zastoupenému obhájcem) i vůči ostatním osobám zúčastněným na řízení a rozhoduje v podstatě o všech zásadních otázkách s výjimkou rozhodnutí svěřených i v přípravném řízení soudci či soudu. Z uvedeného vyplývá, že na rozdíl od stadia řízení před soudem, kde má státní zástupce postavení strany řízení (srov. § 12 odst. 6 tr. ř.), má státní zástupce povinnost dbát i bez návrhu stran o stejně pečlivé objasnění okolností svědčících ve prospěch i neprospěch osoby, proti níž se řízení vede.

31. Soudy, jakož i stěžovatel upozornili na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. [Tpjn 302/2014](#) (uveřejněné pod č. 47/2014 Sb. rozh. tr.), k otázce, zda lze pachateli činu jinak trestného, který není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jehož pobyt na svobodě je nebezpečný, uložit ochranné léčení, aniž by pro tento skutek bylo proti němu zahájeno trestní stíhání. Podle zde učiněných závěrů ochranné léčení podle § 99 odst. 1, věta druhá, a § 99 odst. 2 tr. zákoníku je možné na návrh státního zástupce uložit podle § 239 tr. ř. i v případě, že ve smyslu ustanovení § 159a tr. ř. došlo k odložení věci. Zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. není nezbytnou podmínkou pro uložení ochranného léčení.

32. V textu stanoviska Nejvyšší soud připomenul, že ochranné léčení je určeno čtyřem kategoriím osob: osobám nepřičetným, které spáchaly čin jinak trestný, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný, osobám zmenšeně přičetným, které spáchaly trestný čin, osobám, které spáchaly trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jejich pobyt na svobodě je nebezpečný, a osobám, které zneužívají návykové látky a spáchaly trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním.

33. Ani trestní zákoník, ani trestní řád nestanoví jako podmínku pro uložení ochranného léčení, resp. pro podání návrhu státního zástupce, aby soud uložil ochranné léčení (§ 178 odst. 1 nebo § 178 odst. 2 tr. ř.), zahájení trestního stíhání vůči osobě, již má být ochranné léčení uloženo. Ani ze znění § 239 odst. 1 tr. ř. nevyplývá, že by státní zástupce mohl takový návrh soudu podat pouze v případě, že bylo zahájeno a následně podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř. zastaveno trestní stíhání. Nejvyšší soud explicitně pro úplnost upozornil, že jeho závěry o možnosti uložit ochranné léčení podle § 99 odst. 1, věta druhá tr. zákoníku lze vztáhnout i na ukládání ochranného léčení podle § 99 odst. 2 tr. zákoníku, tedy osobám, které spáchaly trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jejich pobyt na svobodě je nebezpečný, a osobám, které zneužívají návykové látky a spáchaly trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním. Jde o případy, kdy byla věc odložena podle § 159a odst. 2 tr. ř. i z jiných důvodů, kdy je trestní stíhání nepřijatelné podle § 11 tr. ř. Např. trestní stíhání nelze zahájit, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii [§ 11 odst. 1 písm. a) tr. ř.], nebo je-li trestní stíhání promlčeno [§ 11 odst. 1 písm. b) tr. ř.]. V úvahu přicházejí i případy odložení věci podle některých dalších důvodů uvedených v § 159a tr. ř., např. je-li trestní stíhání neúčelné vzhledem k okolnostem uvedeným v § 172 odst. 2 písm. a) nebo b) tr. ř. [§ 159a odst. 3 tr. ř.].

34. Konečně se nabízí (ve shodě s vyjádřením státní zástupkyně) také připomenout, že podle ustálené

praxe soudů při rozhodování o uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku, jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, je soud povinen dokazovat splnění všech těchto zákonných podmínek. V otázce, zda jde o pachatele činu jinak trestného, není přitom vázán usnesením o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř. (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 1991, sp. zn. [11 Tz 22/91](#), uveřejněné pod č. 24/1992 Sb. rozh. tr.).

35. Z textu stížnosti pro porušení zákona lze vyvodit, že byla podána za účelem získání odpovědi na otázky jednak související s konkrétní věcí, jednak obecně kladených v souvislosti s aplikací ustanovení § 99 odst. 1 a odst. 2 tr. zákoníku v případech, není-li jasně vyřešena otázka trestní odpovědnosti pachatele (obviněného). K tomu nelze než podotknout, že smyslem rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona je řešení právních problémů v konkrétně posuzované věci obviněného, nikoliv řešit sporné otázky odlišné rozhodovací praxe soudů obecně. V této souvislosti nutno (ve shodě s obviněným) odkázat především na ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, podle něhož Nejvyšší soud sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů v trestním řízení a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu.

36. Ve vztahu ke konkrétním okolnostem posuzovaného případu stěžovatel míní, že „není zcela vyřešena možnost aplikace ustanovení § 99 tr. zákoníku v případech, kdy se ochranné léčení ukládá na návrh státního zástupce ve smyslu § 239 odst. 1 tr. ř. za situace přerušení trestního stíhání podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř.“. Třebaže měl tuto otázku za nedořešenou, podotkl, že Vrchní soud v Praze možnost podání návrhu na uložení ochranného opatření za situace, kdy je trestní stíhání přerušeno podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř., nevyloučil. Tento soud uvedl, že rozhodování soudu o návrhu na uložení ochranného opatření není závislé na trestním stíhání pachatele činu, v souvislosti s jehož spácháním se o uložení ochranného opatření uvažuje, či dokonce na rozhodnutí o vině a trestu za předmětný trestný čin. Přichází však v úvahu pouze za předpokladu zjištění, že nějaký trestný čin nebo čin jinak trestný byl spáchán (bod 13. jeho usnesení). V dalším vrchní soud soustředil svoji pozornost na otázku trestní odpovědnosti obviněného, jež podle něj nebyla objasněna. Právě v odlišnosti posouzení této problematiky spatřoval důvody pro jiné rozhodnutí oproti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2023, sp. zn. Nt 308/2022, na něž poukazovala státní zástupkyně v podané stížnosti.

37. S názorem stížnostního soudu Nejvyšší soud principiálně souhlasí. Má za to, že zásadně nelze vyloučit podání návrhu na uložení ochranného léčení i po rozhodnutí o přerušení trestního stíhání podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř. (viz též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157–314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2945), vnímá je ale jako procesní postup spíše výjimečný. Vždy je totiž nezbytné zabývat se otázkou, zda státní zástupce před rozhodnutím o přerušení trestního stíhání učinil vše, čeho je třeba k zabezpečení úspěšného provedení trestního stíhání. Stejně tak nutno vážit, že projednávaná „věc sama“ není vyřízena konečným způsobem.

38. Jak již bylo řečeno, je povinností soudu rozhodnout o návrhu na uložení ochranného léčení a prokazovat splnění všech zákonných podmínek pro uložení ochranného léčení, ale současně nutno mít na zřeteli stadium trestního řízení, v němž je takový návrh podáván. Je-li podáván v přípravném řízení po rozhodnutí o přerušení trestního stíhání, jímž trestní stíhání, byť mezitímně, končí, je povinností státního zástupce s ohledem na jeho již zmiňované dominantní postavení opatřit všechny významné a potřebné důkazy pro takové rozhodnutí. Jako relevantní nelze označit jen otázku, zda se obviněný dopustil jednání vykazujícího znaky trestného činu (zda spáchal trestný čin, nebo čin jinak trestný), ale i otázku jeho trestní odpovědnosti. Bylo by proti smyslu rozhodnutí o přerušení trestního stíhání, aby soud ve veřejném zasedání k návrhu státního zástupce opatřoval a prováděl dokazování zaměřené na otázku právního posouzení, přičetnosti obviněného jako pachatele trestného činu a

vůbec jeho trestní odpovědnosti, neboť to jsou otázky zásadního významu pro další vedení trestního stíhání, které je oprávněn a také povinen řešit státní zástupce.

39. Ministr spravedlnosti nesouhlasil se stížnostním soudem, pakliže tento trval na tom, že je nutné nejprve vyřešit otázku trestní odpovědnosti pachatele. Kladl také otázku, zda je možné v případech, je-li pachatel bezprostředně nebezpečný sám sobě i svému okolí, aplikovat ustanovení § 99 tr. zákoníku bez toho, aniž by bylo najisto postaveno, zda se jedná o obligatorní ukládání ochranného léčení podle odstavce 1 tohoto ustanovení či jeho fakultativní ukládání podle odstavce 2 písmeno a) nebo b). Jeho úvahám vedoucím ke kladné odpovědi však Nejvyšší soud nepřisvědčil.

40. Ze závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie, se podává, že obviněnému byla zjištěna psychotická porucha a závislost na pervitinu, přičemž v době činu byly schopnosti obviněného rozpoznat protiprávnost inkriminovaného činu sníženy podstatně a schopnosti toto jednání následně ovládat byly vymizelé v důsledku psychotické poruchy. Obviněný mohl předpokládat, vzhledem ke svým předchozím zkušenostem s užíváním návykových látek či léků, že u něj může k takovému stavu dojít, nicméně jeho schopnost rozpoznat nebezpečnost svého chování byla kvůli psychotické poruše s nedostatečným náhledem a při absenci psychiatrické léčby podstatně snížena. Obviněný podle závěrů znalců nebyl kvůli své duševní chorobě „v současné době“ schopen účasti v trestním řízení, chápat smysl trestního řízení a také smysl případně uloženého trestu. Pobyt obviněného na svobodě je podle znalců kvůli psychotické poruše bez léčby pro společnost nebezpečný, proto navrhli uložení ochranného léčení psychiatrického a protitoxikomanického ústavní formou.

41. Soudy správně vyvodily, že opatřený znalecký posudek nedává jasné a srozumitelné odpovědi; na problematiku související s trestní odpovědností obviněného, o čemž ostatně svědčí i opakovaně opatřovaná doplnění znaleckého posudku po rozhodnutí o pokračování v trestním stíhání obviněného. S tím zásadně nepolemizuje ani stěžovatel, i když má za to, že doplnění znaleckého posudku, na jehož základě by bylo možné určit, zda se obviněný přivedl do stavu nepřičetnosti svým zaviněním či nikoliv, mohlo být provedeno výslechem znalce ve veřejném zasedání.

42. Stěžovatel pokládá za nezbytné „vyjasnit, zda je zapotřebí, aby byla nutně před uložením ochranného léčení podle ustanovení § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku vyřešena otázka trestní odpovědnosti za situace, kdy je postaveno najisto, že pachatel spáchal čin jinak trestný, a přitom budto je zodpovědný za trestný čin opilství, nebo je zvažováno, že trestně odpovědný nebude vůbec pro jeho nezaviněnou nepřičetnost v době spáchání činu podle ustanovení § 26 trestního zákoníku“ (bod 17. stížnosti pro porušení zákona). Zaujal názor, že za popsanych okolností, pokud je pachatel nebezpečný pro sebe a společnost, nic nebrání uložení ochranného léčení. Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství měla obdobně za to, že nepřičetnost obviněného v době spáchání činu byla prokázána, pouze její původ nebyl dostatečně objasněn. Znaleckým posudkem, třebaže jej bylo třeba doplnit, bylo bezpečně prokázáno, že obviněný je pro společnost nebezpečný a měl by být odborně léčen, a zároveň nebylo pochyb o tom, že v době spáchání skutku byl nepřičetný. Znalecké důkazy pouze neposkytovaly spolehlivý a jednoznačný podklad pro právní závěr spočívající v tom, zda stav nepřičetnosti, v němž se obviněný nacházel v době činu, byl nezaviněný podle § 26 tr. zákoníku, což by svědčilo o vyloučení trestní odpovědnosti, či zaviněný ve smyslu § 360 odst. 1 tr. zákoníku. Uvedené však soudu nebránilo ve věci rozhodnout o uložení ochranného léčení, neboť byly splněny podmínky nepřičetnosti pachatele a nebezpečnost jeho pobytu na svobodě.

43. K problémům vyprofilovaným stěžovatelem je třeba uvést, že z žádného ustanovení trestního zákoníku nevyplývá, že pouhé zjištění, že „pachatel je bezprostředně nebezpečný sám sobě i svému okolí“, může vést k aplikaci ustanovení § 99 tr. zákoníku bez toho, aniž by bylo najisto postaveno, zda se jedná o ukládání ochranného léčení obligatorní podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku, či fakultativní podle § 99 odst. 2 písm. a) nebo písm. b) tr. zákoníku (bod 23. stížnosti pro porušení zákona).

Potřeba vyjasnit si zákonný důvod ukládání ochranného léčení ostatně vyplývá i z přípisu ve věci Nejvyššího soudu sp. zn. [6 Tdo 965/2023](#), na který stěžovatel odkazoval a v němž tento soud upozornil, že soudy nižších stupňů nerozlišily zákonné podmínky pro ukládání ochranného léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku a podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Tento závěr vyvozoval ze zjištění, že ačkoliv státní zástupce trestní stíhání obviněného zastavil pro jeho nepřičetnost při činu, soud mu uložil ochranné léčení podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, aniž by samostatně vyhodnotil, zda se jmenovaný skutečně dopustil jednání, o němž se řízení vedlo, a zda to (nebýt jeho dovozené nepřičetnosti) vykazovalo znaky trestného činu. Upozornil-li Nejvyšší soud v této věci na nedůsledný postup soudu, nekorespondující s již uvedeným rozhodnutím uveřejněným pod č. [24/1992](#) Sb. rozh. tr., není možné přehlédnout odlišnou procesní situaci, za niž soud rozhodoval; nestalo se tak po přerušení trestního stíhání podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř., ale po zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř.

44. Nejvyšší soud ve shodě se zde prezentovaným názorem, ale i v souladu s komentářovou literaturou (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1496) zastává stanovisko, že je třeba důsledně zjišťovat a odlišovat zákonem stanovené podmínky pro uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku, nebo § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, jak uvádí stěžovatel. Obligatorní ochranné léčení lze pachateli činu jinak trestného uložit, jen jde-li o nepřičetnost nezaviněnou. Přivodil-li by si pachatel nepřičetnost, byť i z nedbalosti, požitím nebo aplikací návykové látky, byl by trestně odpovědný, a to buď za trestný čin opilství (§ 360 odst. 1 tr. zákoníku), nebo za jiný trestný čin, který v takové zaviněné nepřičetnosti spáchal. Takovému trestně odpovědnému pachateli trestného činu lze ochranné léčení fakultativně uložit jen podle § 99 odst. 2 písm. a) nebo b) tr. zákoníku, popř. obou těchto ustanovení. Podmínka, že jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, je obsažena jen v § 99 odst. 1 a § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, není vyžadována při ukládání ochranného léčení podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

45. Nejvyšší soud je proto – na rozdíl od stěžovatele a státní zástupkyně – přesvědčen, že právě i jimi zmiňované nedostatky v úplnosti dokazování bránily tomu, aby mohlo být návrhu státní zástupkyně na uložení ochranného léčení vyhověno. I posuzovaný případ dokládá potřebu, aby státní zástupce na podkladě shromážděných důkazů především pečlivě jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř. uvážil povahu choroby, dobu, kdy nastala, zda jde o chorobu těžkou (v tomto případě duševní) a jaký je předpoklad jejího trvání. Přichází-li v úvahu časové omezení takové choroby, popř. duševní poruchy [existující již v době činu, ale není prokázáno, že obviněný byl v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědný; § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř.] na dobu akceptovatelnou z hlediska účelnosti vedení trestního stíhání, pak nechť je trestní stíhání přerušeno. Bude-li časový horizont jejího trvání stanoven neurčitě, přichází v úvahu zastavení trestního stíhání z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. s následnou možnou obnovou řízení podle § 278 odst. 2 *in fine* tr. ř.

46. Tomu odpovídají i očekávatelné způsoby reakce na takto zjištěnou chorobu – buď při přerušení trestního stíhání postup podle § 104 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, upravujícího hospitalizaci pacienta bez souhlasu, a § 66 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, upravujících řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, nebo návrh na uložení ochranného léčení podle příslušné alternativy uvedené v § 99 tr. zákoníku (typicky po zastavení trestního stíhání).

47. Nejvyšší soud si je vědom, že jeho dosavadní judikatura (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. [2/1996](#) Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. [5 Tz 59/2012](#)) dokládá, že k přezkoumání a posouzení zákonnosti a odůvodněnosti napadeného rozhodnutí i správnosti předcházejícího řízení přistupuje Nejvyšší soud při projednávání stížnosti pro porušení zákona na základě skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání napadeného pravomocného

rozhodnutí (*ex tunc*). V obecné rovině tedy platí, že pro zjištění, zda byl rozhodnutím napadeným stížností pro porušení zákona nebo v řízení mu předcházejícím skutečně porušen zákon, je východiskem skutkový a právní stav existující v době, kdy bylo učiněno napadené rozhodnutí. Případné nové skutečnosti a důkazy, které vyjdou ve věci najevo teprve později po právní moci určitého rozhodnutí, mohou být důvodem pro obnovu řízení podle § 277 a násl. tr. ř. Z vyžádaného doplnění vyšetřovacího spisu Policie České republiky, Krajského ředitelství policie hl. města Prahy, Služby kriminální policie a vyšetřování, Odboru obecné kriminality, 1. oddělení, č. j. KRPA-363784-63/TČ-2022-000071, aktuálně ke dni 6. 8. 2024 Nejvyšší soud ověřil, že usnesením státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 12. 6. 2023, sp. zn. 1 KZV 190/2022, bylo rozhodnuto o pokračování v trestním stíhání obviněného, neboť pominul důvod přerušení. Z odůvodnění tohoto usnesení se zjišťuje, že podle znalců je obviněný aktuálně schopen úkonů trestního řízení. Současně bylo z jeho obsahu, jakož i lékařské zprávy Psychiatrické nemocnice Bohnice ze dne 23. 8. 2024 a rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 8 sp. zn. 4 Nt 26008/2023 zjištěno, že obviněný v době od 22. 3. 2023 do 5. 12. 2023 vykonával ochranné léčení psychiatrické a protitoxikomanické v ústavní formě uložené podle § 99 odst. 1, 4 tr. zákoníku Obvodním soudem pro Prahu 8 usnesením ze dne 22. 3. 2023, sp. zn. 4 Nt 26008/2023, které nabylo právní moci téhož dne. Označený soud tak rozhodl na návrh obvodní státní zástupkyně podaný u soudu dne 18. 1. 2023. Usnesením označeného soudu ze dne 4. 12. 2023, sp. zn. 4 Nt 26008/2023, bylo podle § 351a odst. 1 tr. ř. za použití § 99 odst. 5 tr. zákoníku ochranné léčení ústavní psychiatrické a protitoxikomanické přeměněno na formu léčby ambulantní.

48. Z uvedeného mimo jiné plyne, že v době, kdy rozhodl Vrchní soud v Praze rozhodnutím napadeným touto stížností pro porušení zákona (tj. 29. 3. 2023), již bylo obviněnému pravomocně uloženo ochranné léčení psychiatrické a protitoxikomanické v ústavní formě Obvodním soudem pro Prahu 8 a s jeho výkonem bylo započato. Za takové situace nelze mít uložení stejného ochranného léčení za účelné (třebaže ne za vyloučené).

49. Nejvyšší soud proto stížnost pro porušení zákona podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl. Za splnění podmínek § 274 odst. 2 tr. ř. tak rozhodl v neveřejném zasedání.